

Posudek vedoucího diplomové práce

Lucie Kovandová: Pravěk Velvarska. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav pro archeologii. Praha 2014. 78 stran textu + 52 stran katalogu, 66 Obr.

L. Kovandová si vybrala téma pravěku Velvarska s ohledem na vlastní vztah k tomuto kraji, také však proto, že Velvarsko dosud nebylo předmětem systematického archeologického zájmu. Leží mezi dvěma archeologicky známějšími a intenzivněji zkoumanými regiony – Slánskem (pražsko-slánskou oblastí) a Kralupskem (kralupsko-mělnickou oblastí dolního Povltaví). Nejvýznamnější soustavnou aktivitou novodobé archeologie věnovanou Kralupsku, pomineme-li letecký průzkum M. Gojdy, podniknutý v celozemském měřítku, jsou proto čtyřicetileté povrchové sběry amatérského archeologa Václava Fencla z Kralup nad Vltavou, dlouholetého spolupracovníka mělnického a ovšem také kralupského muzea (archeologické pracoviště bylo v moderním systému pouze v Mělníce). Díky laskavosti p. Fencla, který L. Kovandové poskytl možnost zpracovat výsledky jeho práce, a díky autorčině péči, s níž vy excerpovala literaturu, archiv ARÚ Praha, archeologické datové báze a především katalog sbírky muzea ve Velvarech (sbírka kladenského muzea neobsahuje nálezy ze sledovaného území), získává konečně archeologická veřejnost komplexní přehled o nálezech z Velvarska. Úplné zpřístupnění fondu předpokládá ještě poslední krok – revizi a nové určení zejména starších nálezů, to však by již přesahovalo zadání této diplomové práce a musí se toho ujmout badatel jiný, zkušenější.

Práce má odpovídající strukturu. Po úvodu, v němž autorka vysvětluje cíle, východiska a postup práce (a na úvod možná až příliš podrobně i samotný obsah práce po kapitolách), následuje kap. 2. *Základní charakteristiky Velvarska*, která obsahuje vymezení studovaného území a stručný popis přírodních podmínek. V kapitole 3 je vylíčen vývoj archeologického bádání v regionu od počátků v polovině 19. stol., spjatých s činností V. Krolmuse a ve 2. pol. 19. stol. s činností J. Felcmana a V. Schmidta. To jsou kapitoly již poměrně známé díky řadě prací K. Sklenáře. Důležitým přínosem práce L. Kovandové je shrnutí dějin velvarského muzea, resp. muzejního spolku, a jeho činnosti. Kapitulu uzavírá přehled záchranných a průzkumných akcí ve 2. pol. 20. stol., prováděných většinou ARÚ Praha. Povrchové sběry V. Fencla a dalších regionálních badatelů (přínosné je zmapování činnosti Z. Křtěnové), které by logičtěji patřily sem, jsou popsány v kap. 5 až za přehledem pravěkého osídlení Velvarska. Ten je logicky členěn po jednotlivých obdobích a uvádí všechny známé lokality z dané doby a jejích kultur. V některých případech zabíhá autorka až do přílišných podrobností, což je zbytečné u lokalit, které jsou monograficky moderně publikovány (např. Chržín – s. 16), naopak u velvarského skříňkového hrobu (s. 21-22) je to opodstatněné, protože autorka shromáždila i pozdější zpracování jednotlivých prvků souboru a nejnovější celkové hodnocení. Někdy se stejné údaje opakují v úvodní pasáži a pak ještě v příslušné podkapitole, jde však spíše o slohový nedostatek. Bylo by obecně vhodné seskupit údaje o jednotlivých lokalitách k sobě; autorka se o to místy snažila, nikoli však vždy, a např. rozsáhlejší kapitoly o starší a o mladší době bronzové (chybí pozdní d. b. – věcně je zapojena do mladší, nepochybně vlivem staršího pojetí štítarské kultury jakožto stupně kultury knovízské, ale název to měl reflektovat) jsou pak poněkud nepřehledné. V tomto smyslu dominuje jmenovitě polykulturní areál hospozínského cukrovaru a jeho okolí a v období popelnicových polí Budihostice). Do staršího eneolitu byl omylem zařazen zlomek kulovité amfory (s. 20).

Kapitola o povrchových sběrech podrobně představuje práci ředitelky M. Velvary Z. Křtěnové a poté V. Fencla. Jeho terénní činnost je podrobně zmapována s odkazy na všechny zprávy otištěné v BZO i uložené v archivech (včetně velvarského musea), a to jak plynulým textem, tak ve formě přehledné tabulky. Jde o jednu z nejvýznamnějších částí práce. Úvodní metodologická pasáž by se nemusela opírat pouze o jednu publikaci, nejde nicméně o těžiště práce.

V kap. 6 se autorka pokusila zasadit pravěk Velvarska do kontextu osídlení okolních regionů. Vytýká významné lokality a areály osídlení, které ličí v chronologickém sledu, převahu má samozřejmě Kralupsko.

Závěr přehledně shrnuje vývoj pravěkého osídlení Velvarska. Je napsán dobře, dal by se použít jako článek v tisku nebo kapitola v menší vlastivědné monografii.

Mezi přílohy byl zařazen Katalog lokalit a nálezů (str. 79-123). Na úvod je zařazen krátký komentář ke struktuře hesla. Ta je logická, odpovídá povaze fondu, v němž prostou početní převahu co do položek tvoří nálezy ojedinělé, často bez údajů o nálezových okolnostech nebo i o místě nálezů, evidované pouze na základě katalogů musejních sbírek. Samostatně, ve formě tabulky (s. 124-131), je pak vypracován soupis tzv. Nezpracovaného fondu archeologie z Městského muzea ve Velvarech, získávaného od 60. let, který není inventován, je určen jen předběžně a má pouze přírůstková čísla. Jeho těžiště tvoří fond z knovízského-štitarského sídliště v Budihosticích, který zůstane tristní kapitolou archeologie Velvarska, pokud se nepodaří najít tehdejšího vedoucího výzkumu dr. Preusse a vyžádat od něj dnes nezvěstnou terénní dokumentaci.

Obsáhlý soupis literatury a pramenů (str. 63-73) zahrnuje práce obecné i specialisované, zhusta také regionální a vlastivědné, značný podíl tvoří archivní prameny, které dosvědčují, že autorka prošla archivy příslušných oborových institucí podrobně a zabývala se i dalšími materiály, nejen nálezovými zprávami. Následuje seznam vyobrazení a seznam zkratk (pořadí mělo být opačné). Citace včetně odkazů jsou zpravidla správné, odpovídají standardu AR.

Jazyk práce je odpovídající. Sloh je dobrý, stejně jako pravopis; občas se objevují překlepy.

Ilustrace a grafické přílohy jsou na patřičné úrovni. Mapy 3-8 názorně ukazují osídlení regionu v jednotlivých obdobích (v té souvislosti se jeví jako zbytečné zařazení Obr. 1, protože jde o podkladovou mapu těchto uvedených map osídlení). Mapa vybraných povrchových sběrů (obr. 9) je invenční zapojením čísel NZ. Větší vypovídací hodnotu by však měla, kdyby tam autorka vynesla i ostatní sběry, třeba jen formou nepopsaných bodů. (Body mohly být také očíslovány a přes pořadové číslo propojeny s tabulkou sběrů, to by bylo ideální řešení.) Vyobrazení movitých nálezů jsou z menší části reprodukce, převážně však jde o vlastní autorčiny fotografie pořízené ve velvarském muzeu. Fotografie jsou technicky i obsahově kvalitní. V popisících obrázcích by bylo vhodnější používat celé názvy kultur a nikoli pouze zkratky. Na některých obrázcích je vidět, že původní určení již neodpovídá stavu poznání (např. o. 44, snad i 54). Mezi obr. 56 a 57 je zařazen snímek bez čísla a bez popisku (depot z Budihostic?).

Práci L. Kovandové považuji za solidní, podle mého názoru naprosto splňuje požadavky kladené na diplomovou práci a doporučuji ji k obhajobě. Navrhuji hodnotit ji známkou „výborně“.

V Praze dne 26. května 2014

PhDr. Zuzana Bláhová, Ph.D.